

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... 16 kor.
 Negyedévre... 4 "
 Helyben házhoz hordva:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 ünnep utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 3.

Aszerkesztőség kéziratok visszaadására
 vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, június 7.

Ünnepeljünk.

A nemzetek mindenkor szomorú korszaka fog maradni az az időszak, melyben a diadalmas osztrák reakció hazánk szabadságain és jogain keresztül gázolva eltiporta minálunk a nemzeti élet minden virulását.

Amity fájó emlékekkel gondolunk vissza a gonoszlelkű politikusok és igazságnélküli államférfiak szereplésének e gyászos időszakára, éppenoly örömmel telik meg lelkünk, ha vi-szagondolunk a legutolsó 40 esztendő történetére.

Ferenc József ifjú lelkesedéssel, bátorssággal és telve reményekkel vette át ős-i trónját 1848-ban. Ugy nevelték, azt hitte talán ő is, azt remélték tőle, hogy sikerülend ismét életre támasztani a II. József által almodott egységes osztrák monarchiát, melyben Magyarország, mint szerény kis provincia majd valahogyan csak eltengődik.

Am azokra a tanácsadókra, akik a történelmi jog figyelmen kívül hagyásával reméltek egy új német alapon létrehozandó központosított monarchia eszméjében, maga a nemzeteket őrző Gondviselés cáfolt reájok. Az 1850-től »erős kéz«-zel kormányzott monarchiát egyik vesztesség a másik után érte és a fiatal uralkodónak rendkívül nagy vesztességek és

nehéz áldozatok arán sikerült kiábrándulni ahok tanácsadóinak cselszövényeken nyugargoló eszméiből.

Isten erőt adott mégis a különben fenkölt lelkű uralkodónak, hogy visszahelyezkedjék a történelmi jogfolytonosság ezer éve: át nagyon is kipróbált alapjára.

A nemzet is belátta, hogy a Habsburg háztól való teljes elszakadás politikai halottá teszi a magyart Európában és a pánszláv elemek előtérbe tolulásának nehéz idejére védtelenné válnék az egész haza.

Igy hozta létre a kölcsönös becsülés, a politikai kijózanodás és az Isten Gondviselő jósága azt a dicső napot, melyen a király fejére tehetta a nemzet a szent István koronáját.

Ma negyven éve ennek a nagy napnak Tanuságokban gazdag négy évtized merült el a mulandóság tengerébe, de nemcsak tanuságot szereztünk sokat, hanem haladtunk is minden téren. Az ezeréves alkotmányosság helyreállításával minden vallásfelekezet, minden népfaj ujult erővel látott hozzá belső megerősödésének nehéz és hosszú időn át elmulasztott munkájához. A magyar nemzet a teljesen kifejlesztett államiság kiépítéséhez hozzákezdett és lankadatlan szorgalommal örködött az alkotmány biztosítékai fölött. Ipar, kereskedelem virágzásnak indult, és bár nemzetgazdaságilag ma sem állunk azon a helyen, a

mely hazánkat megilletné, a haladást e téren csak az elvakult roszakarat vagy a legyőzhellen tudatlanság tagadhatja.

Kellemetlenségek voltak és ezek tanuságait nem kell még ez ünnepen sem felejtetni.

A liberalizmus nem alkalmazkodott a nemzet lelkéhez.

Sok olyan törvényt alkottunk, amely a gyakorlati életben nem tudott beválni sehogyssem. Sok olyan intézmény létesítettett, amely nem a nemzeti életből nőtte magát ki.

Az egyházpolitikára semmi komoly szükség nem volt. A zavaros viszonyokat kevesebb radikálizmussal és a nemzeti lélek nagyobb ismeretével több sikerrel lehetett volna rendezni. A liberális államférfiak nagyon türelmesek voltak a szociáldemokraták hatalmas terjeszkedésével szemben, minek következtében még a magyarság keblében is megingott a hazához való föltétlen ragaszkodás és a honszerelemtől áthatott vallásos hit helyét elfoglalta sokak lelkében a materialista önzés és élvezetvágy istentagadása. A fajoknak, éppen a liberális rendszer hiányai folytán felébresztett feltékenysége a nemzeti egység öntudatát bolygatta meg s nemzetiségi surlódásokat teremtett.

Ámde mindezen szomorú kellemetlenségek az egész nemzet jövőjére nézve végzetes veszedelemmé válni mégsem tudtak. A ritka egyetértés a király és a

„TISZÁNTÚL” TÁRCZÁJA.

A király-koronázás.

Az 1867-iki koronázás leírása ma a legérdekesebb olvasmányok egyike. A mai kor emberétől távol esik, de közel szíveinkhez; ki irhatta volna meg ezt az eseményt szebben, mint Jókai Mór? Adjuk a leírást az ő tollából a következőkben:

A magyar király-koronázás ünnepe a legfényesebb nyilvánulása a magyar nemzeti életnek. Maga az alapeszme, mely a koronázáshoz van kötve — mióta a választott német császárság megszűnt — egyetlen a népek életében. Más országokban a koronázás ünnepén az ország nagyjai esküsznek örök hűséget a felkent uralkodónak. De a magyar király koronázási ünnepélyén a király esküszik hűséget a nemzetnek, a király tesz fogadást, hogy az ország törvényeit meg fogja tartani s másokkal is megtartatni, Szent István birodalmát pedig a világ bármely részéből jövő ellenség ellen meg fogja oltalmazni.

A magyar király jelvényei: a korona, a palást, a kormánypálca, a pallos, az ország almája; mind ősi szent ereklyék, melyeknek varázsát a sok százados alkotmányos és létért való küzdelem biztosította.

A szertartás rendjét az országgyűlés határozza meg, miután maga a koronázási ünnepély is egy országos ülés számba megy. A parlament

pedig ennél megtartja szigorúan a hagyományt. Már a koronázást megelőző napon megkezdődnek a szertartások. Az ország zászlóai felnyitják a korona és egyéb jelvények szekrényeit s azok rendben taláztatásáról jelentést tesznek a felségnek. Valamennyi vármegyéből felgyülekeznek Budapestre a megyét képviselő lovas bandériumok. A lánchiddal szemben, a pesti Dunaparton van emelve a koronázási domb, melyhez az ország összes vármegyéi küldtek föl földet.

Most uralkodó dicső királyunk koronázása napján, már reggel öt órakor talpon volt az egész város s reggel hét órakor a díszfogatok sokasága s a pompába öltözött lovagok mind együtt voltak a királyi vár udvarán. Fél óra múlva harsogó trombita szóval jött ki a várkapu alól egy csapat huszárság, utánuk az udvari apródok, a testőrség, a miniszterek és országnagyok, a császári és királyi ház tagjai s azután a király, magyar tábornoki egyenruhában, mind lóháton. A bandériumok és a közönség lelkes éljenzése üdvözölte a királyt. Utána jött a királyné, ugyanabban a koronás üveghintóban, melyben felségcsé elődje járult a koronázás elé. A hintót nyolc fehér ló vonta lassú lépésben. A királynén fehér selyem ruha volt, csipkékkel és gyémántokkal díszítve s a fején bílöntektől ragyogó korona. Utána hat pejlőtől vont hintón a főudvarmesternő és azután a császári és királyi főherceg és főhercegnő s a palota hölgyek. A menetet a magyar testőr-

ség másik csapata zárta be. Az egész menet a budai plébánia-templom elé vonult, ahol a lépcsőzetnél a püspöki kar fogadta a királyt. Maga a koronázási szertartás egy óráig tartott. Az esztergomi hercegprímás, Simor János kente föl a király homlokát a szentelt krizmával s a nádort helyettesítő miniszterelnökkel, gróf Andrássy Gyulával együtt helyezé fejére Szent István koronáját, övezé dereka körül az ország pallosát s csatolta vállára az ország első királynéja által himzett, szent alakokkal gazdag királyi palástot. Ezalatt Liszt Ferenc koronázási miséjét zengette a templomi chorus.

Mikor a megkoronázott király az oltár szármolyáról fölemelkedett, a magyar miniszterelnök hármass »éljen« kiáltással üdvözölte a fölkeent uralkodót, mit a templom százszorosan zengett vissza; de az éljen kiáltás kihallatszott az utcára s aztán végig zugott az egész várososon. E szertartás után a királyné, kinek vállát érinté a korona és fenséges gyermekei visszatértek a várpalotába: a megkoronázott király pedig az ország nagyjaival, a testőrség által kísértve, gyalog a szent János, vagy mai szokásos nevén: a helyőrségi templomig vonult; az utca nemzetiszínű posztóval volt bevonva. A magyar pénzügyminiszter lóháton ülve, két zacskóból arany és ezüst koronázási emlékpénzeket szórt a sokaság közé, mely a dízmenet után hagyományos szokás szerint, neki esett a szőnyegül használt posztónak s azt késekkel feldarabolta emlékül. A Szent János templomban a koronás

nemzet között, mely oly erőssé és befolyásossá tette hazánkat minden irányban, mindenkor megtalálta azt a helyes középutat, melyen haladva az elkövetett hibák következményeit enyhíteni lehetett s az extrém irányokat a kellő ellensúlytal ellátni sikerült. Királyunk a nagy férfiak jellemtisztaságával és erejével ragaszkodott az elvállalt kötelemre letett eskühez. A nemzet pedig a maga közéletét sem álmódosít, sem politikai kalandorok prédájává lenni nem hagyta. Még ha a multak siró árnyai kinálkoztak is vissza és ha a vész már a nemzeti életet látszott is fenyegetni, tudott magán uralkodni úgy a király mint a nemzet és ha úgy a király, mint a nemzet és ha néha nehezebben ment is, de mindig megtalálták egymást.

Ez pedig nem a pusztá önérdék haszonlesésének bölcsessége volt, hanem Isten áldó lelkének munkája is.

Az egyetértésben erő van, a szeretet biztosítója az állandóságnak, az engedékenység letörő extrém irányok és érdekek elhatalmasodó mérge. A király becsülte nemzetét és szeretetének ezer jelével halmozta el azt, nap-nap után segítve, támogatva mindenütt, ahol ennek szüksége felmerült. A nemzet pedig oly népszerűvé tette osztatlan szeretetével a királyt, hogy a loyálisnak nincs ilyen példája seholsem.

És mikor sok és nagy dolgokat elvesztvén a király elvégre saját reményteljes fiát és nejét, a mi védőangyalunkat is elvesztette, mikor szíve megtört és vigasztalhatlan lelke mély bánatba merült, az őt forrón szerető nemzete vele verezett, vele sirt, vele gszáolt.

És ma oly sok balszerencse közt, oly sok viszály után ismét együtt ünnepelünk nemzeti létünk szerető atyjával. Vele együtt járulunk Isten szent oltára elé, hogy hálát adva a multért, áldást, erőt,

békét és boldogságot esedezünk le Istentől a jövőre. Könyörög a nemzet és könyörög a király. Hallgassa meg hő imánkat a nemzetek megtartó Istene s adja, hogy a szenvedés és mérhetetlen nyomor véres árnyai ne nyugtalanítsák közéletünket soha többé. Adja Isten, hogy bármily nehéz napok ériék úgy a királyt, mint a nemzetet, az egymás iránt való önzetlen, önfeláldozó szeretet meg ne fogyatkozzék szíveikben sohasem. Mert ez a szeretet záloga egy szebb boldogabb jövőnek és alapja a nemzet életének, hatalmának dicsőségének. Ez vezessen, tartson, erősítsen bennünket közös küzdelmeinkben. A szeretet birodalma legyen a mi birodalmunk!

Gedeon.

Vajda Sándor a Házban.

Alig volt még néhány képviselő a Házban, amikor Vajda Sándor szép csendesen besétált az ülésterembe és elhelyezkedett az utolsó padsorban. Amint nagyvársoni Horváth József belépett a terembe, azonnal észre vette Vajdát, akit a román nemzetiségi képviselők már körülvettek.

Horváth József (nagyvársonyi) izgatottan mondja:

— Mit ez besompolyog? Ki kell pofozni.

A nemzetiségiéik közül megszólal valaki:

— Mi? Mi az?

Horváth József: Ki kell pofozni a gazembert.

Vajda Sándor: Most rögtön?

Horváth: Igen! Igen. Most mindjárt s azal siet Vajda felé, de Vlád Aurél és Súcium képviselők megakadályozzák ebben. A függetlenségi padokról pedig figyelmeztették Horváthot, hogy a parlament méltóságát nem szabad beszennyezni.

Horváth József: Hát beszennyezte már ő

midőn ide belépett és aztán, ha szégyen az ha megpofozom, akkor inkább agyonlövöm magamat.

Horváth aztán vissza ment a helyére. Kijelentette, hogy a mai ülésvezést megfogja akadályozni. Mert nem szabad ilyen gazemberrel együtt tárgyalni.

Valahogy mégis lecsillapították a fölizgatott embert. Hentaller Lajos és Petrogalli Oszkár ugyan még kiabáltak izgatott hangon, de Jusch Gyula elnök bejött és megnyitotta a tanácskozást. Az elnöki előterjesztések után felállott napirend előtt Eitner Zsigmond s ezeket mondta:

— Sajnos, a házszabályok nem intézkednek a mostani esetről. Ennek dacára képtelenségnek tartom, hogy amíg ilyen hazááruló gazember van itt a teremben, tanácskozzunk.

Az elnök itt csöngött:

— Figyelmeztetem a képviselő urat, hogy ne használjon ilyen imparlamentáris kifejezéseket.

Eitner Zsigmond: Bocsánatot kérek, ha a Ház tekintélyét ezzel megsértettem; de nem bírok uralkodni az izgatottságomon. Tisztelettel indítványozom, amíg ez az ember a Házban van, ne tartsunk ülést.

Zugó helyeslés követte ezeket a szavakat. Eitner után Rátkay László állott fel szólásra:

— Minden képviselőnek — mondta — a mandátum jogot ad ahhoz, hogy résztvegyen a tanácskozásokon. Vannak azonban magasabb erkölcsi kötelesek is, melyeknek megszegése nem maradhat megtorlatlanul. Ezeket sértette meg súlyosan Vajda Sándor. Ennélfogva hozzájárul Eitner indítványához.

Ekkor már óriási volt az izgalom. Kossuth és Szterényi szintén bejöttek a terembe s csillapítani próbálták az embereket. Kossuth Ferenc felállott s egy nemzetközi szerződés becikkelyezéséről terjesztett be törvényjavaslatot. Vele egyszerre Polit Mihály is szólásra állott fel:

— Mit akar?! — rivaltak feléje. Pusztuljon maga is!

király a tanácsosai által ajánlott kitünőségeket Szent István kardjával aranysarkantyus vitézekké ültette.

S ekkor megkezdődött az alkotmányos eskütételre való felvonulás; a budai vizi-kaputól, az Albrecht-uton, a lánchidon végig, egész az Eskü-térig. Elöl vonultak a huszárok, utánuk az udvari csatlósok skarlát öltönyben, azután a pálcahordók díszöltözetben. Rendre jöttek a megyei bandériumok, mindenféle középkori szabású díszöltözetben, panyóka mentékek és farkasbőr kacagányokkal, sastollas és kócsagos kalpagokkal; Mária Terézia-korabeli himzett dolmányokban és skófiummal kivarrott Zrinyimentékekben, megyei zászlókkal; azután megint egy csapat nemes apród, aranyos veres ruhában.

Most jött az öreg! A főrendek, a zászlós urak, kincseket érő drága díszruhákban, telivér paripákon, lovagrendek vitézei teljes ornátusban; azután a zászlókat vivő főurak, kik rendre egyikét emelték azoknak a selyemlobogóknak, amelyek a magyar király birodalmához tartozó és tartozott hűbéres tartományok címerét viselték. Közben, elválasztva, magában, Magyarország heroldja: széles tollas kalapban, az ország címerével mellpalástján, hírnöki buzogányával kezében; az országbíró az ország kormánypálcájával, a horvát bán az ország almájával, azután a felelős miniszterek, majd a főhercegek, végül a kettős keresztet emelő püspök, mind lóháton. Ekkor lépdelt aztán hófehér paripán a király, Szent István koronájával a fején, palástjával a vállán, kardjával az oldalán. Utána a

püspöki kar, valamennyi főpap lóháton, teljes egyházi ornátusban, lovaikat csatlósok vezették. S amilyen hosszú volt az út a budai Szent János templomtól a pesti plébánia-térig, olyan sűrűn volt megrakva minden emelvény, tribüne és ablak lelkesülten éljenző közönséggel.

A plébánia téren lépcsőzetes emelvény volt felállítva s drága szőnyegekkel beterítve: ennek a két oldalán foglalt helyet az országgyűlés mindkét háza. A király az emelvényhez érve, könnyedén leszállt lováról s szilárd lépésekkel haladt fel az emelvényre. Előtte a főlovászmester haladt az ország pallosával s a püspök az apostoli kereszttel. Utána az érsekek, a miniszterek s a testőrök kapitánya. A püspökök és a főnemesek lóháton ülve fogták körül az emelvényt. S itt, az Isten szabad ege alatt, arccal napkeletnek fordulva, jobbát három föl-emelt ujjával az égre tartva, baljában a feszületet szívéhez szorítva, mondá el a király a hercegprimás előmondása után a hitlevélre letett esküt, melyben magát az ország alkotmányának megtartására kötelezi. Az egész közönség fedetlen fővel, mély csendben hallgatta az esküt. Az eskütétel után a miniszterelnök jelt adott az üdvriadalra, melyet tul nem birt harsogni sem a sortüzelés, sem a dobok pörgése s a Gellért-hegy ágyui is csak emelni bírták. Ezen esemény emlékére nevezzük az egykori plébánia tért »Eskü-tér«-nek.

Az eskü letétele után a király ismét leszállt az emelvényről, felült a lovára s a díszmenet az előbbi rendben vonult a koronázási domb felé. Ide érve a király gyors vágatással

főnyargalt a koronázási dombra. A fehér paripa, mintha maga is tudná, milyen magasztos tény eszközzél volt kiszemelve, főn a dombon folyást két lábára ágaskodva toporzékol. A király (első lovas az országban) bizton ülve a nyeregben, fordítá a paripáját a világ négy sarka felé, megtéve a hagyományos négy vágást Szent István pallosával, annak jeléül, hogy ezt az országot bármely oldalról fenyegető ellenség ellen is meg fogja védelmezni.

Ez volt a befejezése a korszakot alkotó alkotmányos nemzeti ünnepély hivatalos alakjának.

Következett rá a formaszertinti királyi ebéd a budai várban, melyben az ételeket csak felhordták és kivitték. Ez is a programba tartozik s ez fejezi be az ünnepélyt.

A budai városmajorban pedig megtartották a hagyományos néplakomát, az ökörsütést és bor osztogatást.

A koronázás alkotmányos fontosságú ünnepélye után következett másnap (pünkösd vasárnapján) a főváros örömnempe, mely a legszebb jelenetek sorozatával kezdődött. Még akkor Buda és Pest két külön város volt, a két főváros vonult a király elé, népies ajándékait hódolata jeléül bemutatni.

A főljánló küldöttséget az országgyűlés elnökei és a kalocsai érsek vezették a királyi pár elé; a kenetteljes szónoklat s az arra adott kegyes válasz után megkezdődött a felvonulás. Legelől ment száz fehérbe öltözött leányka, nemzeti szín és kék vállszalagokkal, kezeikben rózsákkal telt kosárák. Utánuk lépegettek a

— Víz az öregnek!

— Minden nemzetiségit ki kell verni!

Polit ijedten leült. A következő pillanatban megint megkezdődött a zajos forrongás.

— Addig nem tanácskozunk — kiáltotta *Hentaller* — míg ez a gazember itt van!

Erre az egész függetlenségi párt megmozdult.

Somogyi Aladár volt az első, aki felkelt a helyéből és *Vajdához* ment:

— Gazember — kiáltotta — pusztulj ki innen!

Eitner Zsigmond nyomon követte:

— Mars ki! — kiáltotta — mert kirugunk.

Markos Gyula a padokon keresztül ugrált ütésre emelt kézzel *Vajda* felé. Borzasztó tumultus támadt, amelyben az elnök felfüggesztette az ülést.

Innen, azután gyorsan lejátszódott az egész história. A függetlenségi képviselők nekitámadtak *Vajdának*, akit *Maniu Gyula* és *Suciu János* vettek körül. *Somogyi* a jobb karjával feléje vágott, de *Suciu* megkapta a kezét. Pillanatra úgy látszott, hogy már dulakodnak.

Vajda ekkor felkelt a helyéből s hátrálni kezdett az ajtó felé. Támadói utána. *Eitner* elérte a jobbközépen levő ajtónál. A felindulástól rikácsoló hangon kiáltotta neki oda.

— Orcálan hazaáruló! Hogy mertél ide-telakodni.

Vajda krétafehéren válaszolt neki:

— Nem értem az egészet! Én megkövettem a Házat s ezzel az ügy befejeződött.

Ez még jobban felháborította az embereket. Itt aztán föltétlenül kitör a verekedés, ha *Ráth Endre* közbe nem lép. Odaugrott *Vajdához* s rekedten ráírvallt:

— Takarodj ki a Házból!

Azzal karonfogta s *Dobrovits Milán*, *Leszkay Gyula*, *Markos Gyula* képviselőkkel és a nemzetiségi képviselőkkel együtt elkísérte a jobboldali folyosón végig a háznagy hivatal ajta-

jáig. Itt *Vajda Vladdal* és *Suciuval* kiment, *Leszkay* pedig kitárt karokkal a nagy üvegajtó elé állt:

— Senki se kövess! — mondta. Ne üldözzétek! Csak a Házból akartuk eltávolítani, az utcán hadd meneküljön bántatlanul.

Vajda siró szemekkel, halottsárgán le is ment bántás nélkül a kapuig, ahol *Vladdal* egy kétfogatu kocsi ült. Ebben a pillanatban érkezett a Házba *Nagy György* s még meglátta a kapuban a futó vadat. Pillanatra megállt, utána akart iramodni, de aztán megállt:

— Ilyenkor nem lehetek ittl! — mondta panaszosan.

Vajda távozása után példátlan izgalomban pertraktálták a folyosón a képviselők a történeteket. *Somogyi Aladár* provokáltatta *Suciu Hentaller* Lajossal és *Horváth Gyulával*, mert a tumultusban mellén ragadta. *Suciu János* kijelentette a segédeknek, hogy ezse ágában sem volt ezzel sérteni *Somogyit* s csak a nagy botránytól akarta megóvni őt is, meg a Házat is. Ezzel az ügy elintéződött.

Teljes érdektelenség közben indult meg azután a teremben a vasutas javaslatok tárgyalása.

*

Mihályi Tivadar, a nemzetiségi klub elnöke a következőket mondta egy újságrónak:

Délután tanácskozni fogunk, hogy miféle állást foglaljunk a történetekkel szemben. Fontosra vesszük, hogy ne mondjunk e le valamennyien a mandátumról, mert velünk is — különösen azokkal, akik nem bírják tökéletesen a magyar nyelvet — megeshetik, hogy eiszólja magát valamelyikünk és kész az örökös hajsza.

Ilyen körülmények között lehetetlen kötelességünket teljesíteni. A művelt Európa ítéletére bizom, hogy *Vajda* botlásáért nem adott-e annak idején teljes elégtételt és méltó-e a magyar parlamenthez egy szerencsétlen ember ellen ilyen véres hajsztát rendezni?

—

A képviselőház ülése.

A Ház *Vajda* futamodása után átért a vasutas javaslatok tárgyalására.

Szmeccsányi György a néppárt nevében örömmel üdvözli a javaslatokat s kijelenti hogy azokhoz pártja aggodalom nélkül hozzájárul.

Rabics-Gyalszky Ljuba horvátul beszélt s beszéde végén kijelentette, hogy a javaslatokat nem fogadja el.

Szappanos István: Szegény magyar nemzet, de csuffá tettek!

Reök Iván örömmel üdvözli a javaslatokat, amelyek teljesen megnyugtatták a közvéleményt. Szükségesnek tartja azonban, hogy fegyelmi ügyekben, mint teljesen független fórum, a közigazgatási bíróság ítéljen. (Helyeslés).

Az elnök az ülést tíz percre felfüggeszti. A képviselőház ülése végén *Hentaller Lajos* interpellálta a miniszterelnököt *Tisza István* tegnapi némely nyilatkozata tárgyában.

Az interpellációt és a miniszter válaszát más helyen közöljük.

A népiskolai törvények szentesítése.

Ő Felsője szentesítette a népiskolai törvényeket és azokat a hivatalos lap mai száma már közzé teszi is. A népiskolai törvények mint 1907. évi XXVI. és XXVII. törvényekké vétekkel tel az Országos Törvénygyűlésbe.

Az el nem számolt százezrek.

(Interpelláció a képviselőházban. — *Wekerle* válasza. — Tanácskozás a zárszámadási bizottság tagjaival. — A zárszámadási bizottság ülése.)

Budapest, június 7.

A zárszámadási bizottság tegnapi ülésén *Tisza István* és *Hieronym Károly* volt miniszterek tett nyilatkozata az el nem számolt 550 ezer korona ügyében annyira foglalkoztatta a politikusokat, hogy szinte a nap szenzációjává nőtt. A képviselőház mai ülésén *Hentaller* interpellálta a miniszterelnököt e tárgyban és azt kérdezte, megegyezik-e a tényekkel *Tisza István*nak a zárszámadási bizottság előtt tegnap tett az a nyilatkozata, hogy a jelenlegi kormány is követi azt a törvénytelen eljárást, hogy az államvasutak pénztárából bizonyos összegek átutaltatnak a parlament budgetjogának megkerülésével a miniszterelnök részére és pedig a rendelkezési alap törvénytelen növelésére.

Wekerle avval válaszolt az interpellációra hogy nem szokása mások ténykedésére hivatkozni, csupán arra utal, hogy a jelenlegi kormány és *Tisza István* eljárása közt az a lényeges különbség, hogy *Tisza* elszámolási kötelezettsége az 550 ezer koronára fennállott, de el nem számolt, ez a kormány azonban ilyen eljárást nem követ.

Ez ügyben különben a miniszterelnök dolgozószobájában déli 12 órakor tanácskozás volt, mely egy óra hosszat tartott. A tanácskozás abban állapodott meg, hogy a Ház elé oly természetű javaslatot terjeszt, mely szerint a Ház kifejezi rosszaságát a felett, hogy *Tisza István* gróf oly összegeket is elköltött részletes elszámolás nélkül, melyekre az elszámolás kötelezettsége fennállott. Ez ellen *Hentaller* különvéleményt jelentett be.

A zárszámadási bizottság délután 5 órakor tárgyalta az ügyet. Először *Wekerle* szólt hosszasan és fejtegetése oda konkludál, hogy *Tiszáék*at elmarasztalandóknak nem tartja.

Éber Antal előadó a következő javaslatot ajánlja, hogy terjessze a bizottság a Ház elé:

sütők és cukrászok válogatott legényei fehér öltözetben kék sippakkal. A sütők kolosszális cipőt emeltek vállaikon, a cukrászok a királyi kardvágást a királydombon remekül utánzó cukrászművet. Következtek a mézbábosok, lobogós ingujju, rojtosgatás, piros mellényes fiúk, aranyos méhkassal mutatva be a hozott lépes mézet. Ezeket követte a kékruhás halászcsoportja, kik egy-egy hatalmas vizát és tokot cepeltek szájánál, farkánál fogva rudra köve. Nyalka csikósok csoportja délcég fiatal mént vezetett elő, mely még nyereg alatt nem volt.

Tarkította a menetet a városi lovas huszárok dandára, kiket cigányzenekar kísért, nemzeti indulót harsogtatva. Azután döcögött két kis tarka lótoló vontatva a hentesek díszszekere, felkoszoruzva; mellette a himzett fehér kötényes böllérlegények, nemzetiszínű zászlókat lobogtatva, a szekéren pedig négy ártatlan hajadon őrzött fehér báránycákát és borjucskákát. Nyomukban robogott tizenkét megtermett mérsároslegény hófehér ruhában, derék, szép fehér tulkot vezetve aranyozott szarvánál. A hizott göboly arany-rojtos veres bársonytakaróval volt felékesítve. Majd a kádárok érkeztek nagy trombita-szóval, négyes lovas fogaton két hordó bort hozva. Tarka képet nyújtott a kertészek felvonulása, szép leányok, délcég fiúk, amazok fehérben, ezek feketeben, szalagokkal, bokréttakkal s kertészeti eszközökkel kezükben; egy négy lovas szekeret fogtak körül, melynek még a kerekei is virágokkal voltak rakva, a szekér pedig festői összeállításban telehalmozva

a termények minden fajtaival. Ezeket fölvaltá gabonacsarnok legénysége, búzás zsákokkal megrakott szekerekkel, de valamennyit fölülmulta népies pompában a molnárok szekere és annak kísérete; egy egész malmot a benne ülő molnárral együtt cepelve, egy egész sereg molnárlégy követte, és környezé a szekeret, selyem zászlókat lobogtatva. Ezután következtek a budaiak más rendben és más viseletben, ugyanily nagy számban. A két város népe igyekezett egymáson túltenni. A felségek a királyi vár erkélyéről nézték a fényes felvonulást.

A főváros hódolatának bemutatása után jöttek a lovas bandériumok. Elöl a főlovászmester fehér paripán, utána Pest és Buda lovasai, majd a jászok, kiket időkapitányuk vezetett, *Lehel* kúrtjével oldalán, párduckacagánnyal a vállán, igazi mintaképe az ősmagyar daliának és végre a megyék bandériumai; ahány, annyiféle díszmagyar ruhában, mindegyik zászlótartója saját vármegyéje címerét lobogtató fenn s hátrá meg a királyi pár előtt. Képzeliük hozzá a hosszú, változatos sorban fölvonuló díszmenethez az utcások és főterek minden talpalatnyi földét ellepő néptömeget, a föllobogó ablakokban a hölgycsoportok élő bokréttait és minden arcon az öröm magasztos kifejezését a sünni nem akaró riadalt: »Éljen a király! — Mindenki tudja, mit jelent e szó: »Van koronás király Magyarországnak!« Ez már igazi nagy nemzeti ünnepl. Ilyen magasztos jelenetet a magyar népeletből egy ember csak egyszer lásson életében s azt soha ne felejtse!

Jókai Mór.

1) a képviselőház helyteleníti és rosszalja, hogy Hieronymi Károly az államvasutak pénztárából törvényes felhatalmazás nélkül 200 ezer koronát utalt ki Tisza István miniszterelnöknek;

2) helyteleníti és rosszalja, hogy Tisza István gróf a részére átutalt 200 ezer koronát törvénytelenül a rendeltetési alaphoz csatolta és így el nem számolt róla.

Még egy 3-ik pontot is javasol, mely szerint az állami számvéveszték eljárása is rosszalandó, de Hentaller ellene van, mert a bizottság a számvéveszték eljárásának felülbizárlására nem illetékes.

Sziklay Ottó az 550 ezer korona törvénytelen elköltése miatt Tisza István gróf és Hieronymi Károly vád alá helyezését indítványozza.

Ehhez az indítványhoz Hencz Károly is hozzájárul és erős logikával, nagy tudással védi álláspontját.

A bizottság az előadó javaslatát fogadta el 7 szóval 3 ellenében a számvévesztékre vonatkozó rész mellőzésével.

A bizottság ülése ezzel véget ért.

Körözs-korzó a Nemzeti-hidig.

Már évekkel ezelőt vetette fel az eszmét dr. *Hoványi Géza* törvényhatósági bizottsági tag, hogy a Körözs-utcai házak mögött megnyissák a Körözs-partot s a Szent László-hidtól a nemzeti hidig tegyék szabaddá a Körözs-partot s ez által tegyék jóvá a multak hibáját, hogy a víz partját behagyták építeni.

Ennek a nagyon is életrevaló eszmének keresztülvitelénél minden halogatás a város kárára történik, mert az új Körözs-korzó rendezésének költsége mondhatni napról-napra emelkedik.

Ma még alig néhány telek van beépítve a Körözs felől s jobbára fáskamarák, s más gazdasági épületek állanak a korzó nyitás útjában.

A városi mérnöki hivatal felkarolta a dr. *Hoványi Géza* eszméjét s már nem sokára kész lesz a terv és költségvetés.

Az új Körözs-korzó terve össze van kötve a Szent-László-hidtól a Parobek-gátig terjedő beton partfal építésével.

A partfal a mostani kőgát tövétől függőleges irányban van tervezve s ezáltal ez a különben is szűk utca 6 méterrel lenne szélesebb. Ezen utca kibővítése által igen sokat nyerne a városháza, melynek környéke egészen új perspektívát mutatna.

A korzó nyitásának terve által mintegy 60 háztulajdonos van érdekelve. A költségvetés szerint az egész munkálat, a területek kártalanításával, a Körözs új partfalának kiépítésével s az új ut rendezésével együtt mintegy 700000 koronába kerülne.

Csak hogy itt a mérnöki hivatal nem számított arra, hogy a költségek egy része nem lesz kiadva, más része pedig visszatérül hozzájárulás címén.

Az ottani háztulajdonosok ugyanis az új korzó létesítésével igen sokat nyernek, mert a Körözs felőli oldalon is utcavonalat nyernek, a hova jól jövedelmező házakat építhetnek, s hozzá még a legtöbb háztulajdonos Körözs-utcán, az utcavonal rendezése folytán megfelelő területet nyer kárpótlásul. De még azon nagy haszon is járul az ottani háztulajdonosokra, hogy egyszersmindenkorra megszaba-

dulnak a partfenntartással járó kiadásoktól. Ily körülmények között legalább is méltányos, hogy a város ezen nagyszabású rendezési műveletének keresztülviteléhez a háztulajdonosok is hozzájáruljanak.

A tervet és költségvetést pár nap múlva beterjeszti a mérnöki hivatal a tanácshoz.

A cheider.

Felosztatott zugiskolák.

A napokban megemlékeztünk róla, hogy Nagyváradon a zsidók zugiskolákat tartanak fenn.

Ez a zugiskola azonban eltekintve attól hogy hazafiatlan, mert a magyar nyelvre nem fordítanak semmit, törvényellenes amugy is, mert a gyermeket elvonják az előírt iskolai kötelezettség alól.

Felhasználásunknak meg lett az eredménye. *Gerő Armin* főkapitány ugyanis rendeletileg adta ki, hogy az összes ilyen zugiskolában össze kell írni a tanítványokat s felszólítani a tanítókat, hogy előadásait szüntesse be, mert ha nem teszi, karhatalommal fogja felosztatni a tanítványokat.

A főkapitány e jogos rendeletét most foganatosította *Kemény Ignác* rendőrbiztos, aki megjelent a zugiskolákban s a gyermekek neveit, valamint szüleik neveit összeírta s felhívta a tanítókat, hogy ne merjenek előadást tartani, mert azt megfogja akadályozni.

A rendőrség fellépése érthető pánikot idézett elő, mert erre nem voltak elkészülve az érdekeltek.

Az összeírás hihetetlen dolgokról vonta le a leplet, mely másutt nem történhetik meg, csakis a cheiderben.

Van városunkban összesen hat ilyen zugiskola. A tanítványok között olyan korúak is vannak, kiknek még tiltja a törvény az iskoláztatást. Nevezetesen az egyik iskolában egy 3 éves gyermek is van. Ez a kis gyermek igen eleven természetű s korához képest okos is, azonban magyarul is alig tud még beszélni, szüleitől magyarul tanult ugyan, de a cheiderben a tanító a héberre kényszeríti.

Mikor ettől a kis gyermektől megkérdezték hogy, hogy hívnak? Azt felelte: Nem tudom.

- Hát az apádat, hogy hívják?
- Azt sem tudom.
- Mit tanultok itt?
- Alefbet-et.

A tanító nem tud magyarul, nem érti a gyermek beszédét, de azért tanítja a hébert, ezt meg a kis gyermek nem érti. Szóval ez valóságos kínzása a fejlődő gyermeknek.

És ilyen tanítvány nem egy, hanem igen sok van. A tanulók általában 3—12 évesek.

Az összeírott szülőket mint kihágást elkövetőket megfogják büntetni.

Igen üdvös volna a büntetések kiszabásánál példásan járni el, nehogy a most felosztatott iskolákat más helyen, talán egy jobban elrejtett helyiségben helyezték el s így ismét kijátszák a törvényeket.

A most felosztatott iskolákban már nem tartanak előadásokat s ezt a rendőrség állandóan ellenőrizni is fogja.

UJDONSÁGOK.

A koronázási évforduló.

Négy évtizeddel ezelőtt örömmámorban uszott a magyar nemzet. Az elnyomatás után, a béke verőfénye költözött a szívekbe s midőn Magyarország egyházfejedelme és miniszterelnöke a szent koronát a nemzettel kibékült fejedelem homlokára tette, összedobbant az örömben e haza minden hű fiának a szíve.

A szomorú, gyászos idők után visszanyerte a nemzet alkotmányát, ismét koronás király foglalta el Szent István székét.

Négy évtized, hosszú egy ember életében, különösen ha annyi balszerencse éri a nemzetet s annyi szenvedés, megpróbáltatásban van része az uralkodóknak, mint amennyiben Felső-ge Urunknak volt része.

S ma, midőn 40 éves fordulóját üljük, hálával telik el szívünk s buzgó imát bocsátunk a királyok királyához, hogy boldogságban, erőben még soká tartsa meg Felsőge Urunkat, királyunkat.

*

A koronázás 40 éves fordulóját az egész országban s így Nagyváradon is megünneplik.

A templomokban hálaadó isteni tiszteletek lesznek.

A 1. szert. székesegyházban reggel 9 órakor *Fetser Antal* felsz. püspök unnepléyes Te Deum-ot és szent misét tart, amelyen a polgári és katonai hatóságok testületileg vesznek részt.

Az iskolákban, intézetekben szép unnepléyek lesznek, amelyek a nap jelentőségét méltatják.

Délelőtt 9 órakor a kath. főgimnáziumban, 11 órakor pedig a kir. kath. jogakadémiában, fél 11 órakor az újvárosi Immaculata intézetben lesznek unnepléyek. Ez utóbbira meghívók nem bocsátattak ki, de az érdeklődőket szívesen látják.

A város részéről a következő felhívás lett kibocsátva az évforduló alkalmából:

Ő csás. és apostoli királyi Felsőge, *I. Ferencz József* legkegyelmesebb Urunk és Királyunk megkoronáztatásának 40-ik évfordulója alkalmából 1. évi június hó 8-ik napján a helybeli templomokban unnepléyes hálaadó istentiszteletek tartatnak.

Felkérem a város törvényhatóságának t. tagjait, hogy az unnepléyes istentiszteleten még pedig:

1. a lat. szert. székesegyházban június 8-án d. e. 9 órakor;
2. az ág. hitv. ev. templomban (Körözs-utca) d. e. 10 órakor;
3. az izr. cion-templomban d. e. 10 és fél órakor.

Minél nagyobb számmal megjelenni szíveskedjenek.

Nagyvárad, 1907. évi június hó 6-án.

Bordé Ferenc,
polgármester helyettes.

A király kegyelme.

A koronázás negyvenedik évfordulója emlékezetes lesz a raboknak, illetőleg elítélteknek is. Ő Felsőge ugyanis hat elítélt embernek engedte el a büntetés kitöltését. E kegyelem a következőket érte:

1. Börtönbüntetését töltő és súlyos testi-sértés büntette miatt egyenként 6 hónapibörtönrre ítélt *Jován József* és *Papp Gavrilla*; s ulyo-

testisértés büntete miatt egyenként 1 évi börtönre ítélt Z. Szabó György, Disznós József, Zsurka Illés és Dudás András; halált okozott súlyos testisértés büntete miatt 1 évi és 6 hónapi börtönre ítélt Bangó Mihály rab.

2. Szabadlábbon levő és királysértés vétsége miatt 1 havi fogházra és 1 évi hivatalvesztésre ítélt budapesti újságíró dr. Varsagh Zoltán; gondatlanságból okozott súlyos testi sértés vétsége miatt 70 korona pénzbüntetésre ítélt Erdei Vince; végül emberölés vétsége miatt 150 korona pénzbüntetésre ítélt Tóth Varga József.

A kegyelem elnyerésére a királyi ügyész terjesztette fel a fentieket, akik azonban már nagyjából kitérték büntetéseiket.

A kegyelmet ma délelőtt fogja kihirdetni a fogháztelügyelő a rabok előtt, kik azonnal szabadlábra lesznek helyezve.

* **Szacsavaysták közgyűlése.** A Szacsavay Imre asztaltársaság t. tagjait tisztelettel kéri, hogy f. évi június hó 9-én (vasárnap) délután fél 4 órakor, a városház bizottsági termében tartandó tisztújító közgyűlésen megjelenni sziveskedjenek. A közgyűlés tárgyai: 1. Elnöki jelentés. 2. Pénztári jelentés. 3. Indítványok. 4. Új tagok felvétele. 5. A tisztikar újra választása.

* **Fogadd be a tótót . . .** Arra sem képes minden náció, amit tegnap a nagyváradi zsidó közvélemény a Nagyváradi Naplóban a főgimnáziumról írt. Beleavatkozok egy katolikus papok által vezetett, merőben katolikus jellegű iskola legfelsőbb ügyeibe s elég merész kitogást tenni az ellen, hogy a kereszténység szent jelvényét, a feszületet a tanteremben kifüggesztették. Az idom határait nem respektáló merészségnek, prepotenskedésnek ez a tünete igazán olyan, hogy az ember elhűlve csapja össze a kezét. Hát idáig jutottunk, hogy a zsidóság bele mer szólni egy katolikus iskola katolikus jellegébe? S ha legalább okosan szólna bele! De Mailáth püspök befolyására, titkos rendeletekre akarja visszavezetni a kereszt kitűzését, holott Mailáth püspök a keresztéről egy szót sem szólt, rendelet sem jött sem titkos, sem nyílt, mert hiszen egészen természetes, magától érthető dolog, hogy katolikus iskolában a feszület ott legyen valamennyi tanteremben. Azt elfelejtik, hogy a református iskolákban a zsidóktól dupla tandíjat szednek, a zsidók csak a beiratások végén iratkozhatnak be s van tudomásunk olyan református elemi iskoláról itt Nagyvárad közelében, ahol a zsidó gyerek hatszoros tandíjat fizet. A mi főgimnáziumunk évtizedek óta minden megkülönböztetés nélkül neveli Nagyvárad zsidó családjainak a gyermekeit s most az a hála, hogy a katolicizmust kivernék a saját házából. Erre csakugyan nincs más kádencia, mint hogy így fogadd be a tótót. Különbben ha a helybeli hébereknak nem tetszik a feszület s nem fének össze vele, nem muszáj oda járni a gyermekeiknek.

* **Jubiláló jegyző.** Belényes képviselő-testülete legutóbb tartott közgyűlésén határozatilag kimondta, hogy a község jegyzőjének *Beliczay Eleknek* 40 éves jegyzői munkálkodását méltóképen fogja ünnepelni. A jubileum hivatalos ünnepi ketetek között fog kezdődni este pedig fesztelen mulatsággal fogják megülni. Az ünnepély e hó 12-én lesz megtartva.

* **A tenkei erdők pusztulása.** Tenkei tudósítónk a hernyóknak rettenetes pusztításáról ad hírt. Tenke község határában a latin szertartású püspökségnek nagykiterjedésű erdeje van. Ez az erdő most úgy néz ki, mintha

kemény tél közepén lennének. A fákról, bokrokról meztelen ágak merednek az égnek, s nem látszik rajtuk egy csepp zöld hajtás sem a hernyók annyira elpusztították. Az erdő, ha nagy hőség fog bekövetkezni, ki fog száradni. A fák úgy el vannak lepve a hernyóktól, hogy közelről nézve a fák kérge mozogni látszik. Különös, hogy a községben bent nem nagy a hernyók pusztítása, holott az erdő nem esik messzire. A hőség mellett az országuton a hernyóvándorlás rettenetes mérveket ölt. Hatalmas kiterjedésű barna sávok látszanak az uton. Ezeket a barna sávokat a hernyók alkotják. A hernyók egyik községből a másikba vándorolnak, s utközben megsemmisítenek minden zöltséget. A távirda oszlopok megvastagodva látszanak a rettenetes hernyó tömegtől, mely úgy veszi körül az oszlopokat, mintha vastag durva darócba volnának burkolva. Lehet tartani tőle, hogy a hernyók a vasuti síneket is ellepik, ami természetesen veszedelmet is hozhat. A hernyók pusztítását nem lehet eredményesen eszközölni, hanem várni kell míg begubózik.

* **Pályázat a honvéd hadapródiskolába.** Az 1897. évi XXIII. t.-c. alapján létesített magy. kir. honvéd hadapródiskolák I. évfolyamába az 1907—1908. évre Nagyvárad város által alapított két díjmentes hely fog betölteni, melyhez a bemutatási jog Nagyvárad város közönségét illeti. Felvételi feltételek: 1) A pályázó magyar állampolgársága és nagyváradi illetősége. 2) A pályázó testi alkalmassága a katonai nevelésre, ami valamely honvéd vagy közös hadseregbeli tényleges állományu orvos szabályszerűen kiállított véleményével igazolható, ugyanezen bizonyítványban a himlőoltás is igazolható. 3) A megkívánt előismeretek, vagyis valamely középiskola (gimnázium, reál, vagy polgári iskola) négy alsó osztályának legalább «elég» eredménnyel történt elvégzése igazolható, esetleg az előző évi végbizonyítvány és a folyó tanév I. és II. időszakának iskolai értesítője, vagy a letett felvételi vizsgáról szóló bizonyítvány csatolandó. 4) Kifogástalan erkölcsi viselet, mely az iskolai bizonyítványban esetleg hatósági erkölcsi bizonyítvánnyal igazolható. 5) A betöltött legkisebb és túl nem haladott legmagasabb életkor, vagyis az elért 14-ik és túl nem haladott 16-ik életkor, mely folyó évi szeptember 1-re vonatkozik és keresztlevéllel vagy születési bizonyítvánnyal igazolható. 6) A kérvényben kifejezése annak, hogy a folyamódó az «Utasítás a pályázók felvételére nézve a honvéd nevelő és képző intézetekbe» határozványait ismeri és a feltételeknek eleget fog tenni. A betöltendő két helyre két ifjú első sorban, kettő esetleg több is, másodsorban fog bemutatattatni. Felhívatnak tehát mindazok, kik a kérdéses alapítványi helyeket elnyerni óhajtják, hogy a felvételi feltételekben felsorolt kellékeket igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeiket Nagyvárad város törvényhatósági bizottságához címzetten folyó évi július hó 5-ik napjának délután 5 órájáig alulírottához annál is inkább nyujtsák be, mivel hiányosan felszerelt vagy későn érkező kérvények figyelembe vételni nem fognak. Nagyvárad város tanácsának 1907. évi június hó 5-én tartott üléséből. *Bordé Ferenc* h. polgármester.

* **Öngyilkos községi gazda.** Bihar-püspökiből jelenti tudósítónk, hogy ott tegnap délután a község gazdája borzalmas módon akart véget vetni életének. *Kabai Lajos* már három éve viseli a községi gazda tisztséget Bihar-püspökiben ez idő alatt hivatásának pontosan felelt meg s ép ezért érthetetlen a gazda öngyilkossági kísérlete, melyről az alábbiakat adjuk. *Kabai Lajos* tegnap délután négy órakor lakásán családját elárolitva magától egy éles késsel gyomrát telmetszette. A borzalmas cse-

lekedetet a család vette észre. A szerencsétlen ember ugyanis a tett elkövetése után erős hőségben tört ki, s erre lett figyelmes a család. A tett észrevétele után azonnal értesítették a biharmegyei közokórházat, honnan dr. *Bene Kornél* segédorvos ment ki s a szükséges intézkedéseket megtette. *Kabai* állapota életveszélyes.

* **Medárd napja.** A kalandárium krízises napot tár a gazdák elé. Medárd napja a gazda közönségnek utolsó időmérője. Szervác, Pongrác, Bonifác fagyosszenteket átusztuk minden nagyobb veszély nélkül. Orbán napja sem zúdított bajt a nyakunkba, most az utolsó időjós Medárd, esővel köszöntött be, s ha hinnénk a gazdák mondájának, akkor bizony negyven napig kellene esni az esőnek, hogy a régiék által felállított jóslat beteljesüljön. A Medárd-napi esőzésnek kétségkívül örül a gazda közönség mert esőre még mindig szükség van, de ha a jóslat csak egy negyedében is megvalósulna, bizony nem sok köszönet volna benne.

* **A Lukács-birtok parcellázása.** Nagyvárad környékének egyik nagy uradalma, *Lukács Antal* főrendiházi tag kétezer holdas birtoka eladás alá került. Megvette tegnap kétmillió koronáért egy konzorcium, amely parcellázni fogja a szomszéd községek lakosai közt.

* **A korcsmák ellen.** Bihar megyéből csaknem minden nap érkezik be képviselőtestületi határozat, melyben a korcsmáknak vasár- és ünnepnap való zárva tartását mondják ki. Tegnap Borzók község képviselőtestülete küldött be hasonló szellemű határozatot közgyűlési jóváhagyás végett.

* **Halálozás.** Részvéttel értesülünk, hogy *Mártonffy Dezső* szakállai földbirtokos, életének 51. évében, hosszas szenvedés után meghalt. Az elhunytban *Mártonffy Bogdán* ügyvéd testvérét gyászolja. Temetése ma, június 8-án délután 4 órakor lesz.

* **Az ujfalusi metsző udvara.** Berettyóújfaluban a zsidók metszője bihatetlenül szennyes helyen teszi kóserre a szegény aprójóságokat. Ugyanis az udvar, hol a metsző foganatosítja a metszést, csupa szemét és vérfolt. Az udvar közegettségi szempontból igen káros hatással van a vidék lakóira, azért a főszolgabíró a metszőt 5 korona pénzbüntetésre és az udvar kitakarítására ítélte. A metsző kiíratte az 5 koronát, az udvar kitakarításáról ellenben hallani sem akart. A megyei főorvos legutóbbi körúti alkalmával megvizsgálta a metsző udvarát s erről jegyzőkönyvet vett fel. A főszolgabíró most kéri az alispánt, hogy intézkedjék, miszerint a metsző udvara megtisztíttassék a bacillus fészektől.

* **A tisztességtelen verseny ellen.** A magyar kereskedelem érdekei követelik, hogy a mindjobban felburjánzott tisztességtelen verseny ellen törvényes intézkedésekről gondoskodjanak. A kereskedelmi kormány elkészítette a tisztességtelen verseny ellen való védekezésről a törvényjavaslat-tervezetet, amelyet megvitatás céljából a nagyváradi kereskedelmi és iparkamarának is megküldött, a kamara e tárgyban vasárnap, június 9-én délelőtt 10 órakor, saját helyiségében értekezletet tart, amelyre az összes érdekelt kereskedőket ez uton meghívja a kamara elnöksége.

* **Az alkohol.** Az alkohol áldozatainak száma napról-napra nő. Legújabbán margitai tudósítónk jelenti, hogy ott a *Friedmann-féle* korcsmában tegnapelőtt egy ember hirtelen meghalt. Első percben mindenki szívszélhűdést gondolt csak a később megjelent orvos konstataulta, hogy a halál mérgezés következtében állott be. A nyomozat során megállapítást nyert, hogy a hirtelen eihalt embert *Hajánk Gábort*, a korcsmába való menetele előtt higannyal kevert alkohollal itatták meg. Az esetről jelentési tettek a királyi ügyészségnek is, mely el-

rendelte a vizsgálat tovább folytatását. A tegnapi nap folyamán letartóztatták Schvartz Jakab 17, és Bálint Ferenc 22 éves suhancokat, akik a büntényt elkövették. Orvosszakértők szerint a higany másfélgramm volt, mely halált semmi esetre sem idézett elő. A halál tulajdonképeni oka az alkohol tulságos élvezete volt.

* **Patakba fult gyermek.** Budorászi tudósítónk jelenti, hogy ott tegnap egy kis gyermek esett áldozatul a fürdésnek. Horás Manika 3 éves kis leány többedmagával a község mellett elölyő patakba ment fürdeni. Fürdés közben a kis leány eddig ismeretlen okok miatt megbotlott s arccal esett a vízbe. A kis leány pár perc alatt megfulladt a vízben. Gondatlanság nem terhel senkit.

* **A vezér Széplakon.** A nemzetközi szocialisták egyik vezére próbált szerencsét a margitai járásban. Az agitátor azonban nagyon kemény dióra talált, mert Margita büszkén mondhatja, hogy a demokraták mérgezett nyilai vissza pattogzik anélkül, hogy valami kárt tenne. Vasárnapra népgyűlést hívott össze a vezér és a munkaszünet dacára is 3-4 embernél több nem jelent meg a gyűlésen. A vezér azonban nem csüggedt még ekkor sem és megkezdte a nagy (?) eszmék magyarázatát. A négy ember először néma csendben hallgatta a beszédet, később azonban a nyira el voltak bűvölve a nagy (?) szavaktól, hogy . . . éktelen horkolásban törtek ki és úgy aludták az igazak álmát, mint a bunda. Hasztalan volt a vezér félremagyarázatlan torok köszörelése, a 3-4 deliquens aludt és aludt, de miért ne aludtak volna? hiszen a nagy demokrata eszmék anyyala, az alkohol legyezgette őket. A vezér látva a keserű csalódást és azt, hogy a négy embernek igaza van, mert aki részeg az legokosabb dolgot akkor tesz, ha alszik, kénytelen volt távozni s a diszes népgyűlésre (?) úgy nézni mint róka az egresre.

* **A kereskedelmi iskola kérelme.** A nagyváradai felső kereskedelmi iskola tegnap kérelemmel járult a megyei törvényhatósághoz, hogy az iskola részére 600 korona évi segélyt adjon a megye. A kérelemmel az e hóban tartandó megyei közgyűlés fog foglalkozni.

* **Óriási felhőszakadás.** Tenkei tudósítónk borzalmas felhőszakadásról ad hírt, mely a természet csapásaitól annyira sujtott tenkei járásban megmérhetetlen károkat okozott. — Ugyanis e hó 4-én Sályi és Somogyuzsopa községekben egyszerre váratlanul megeredt az eső s oly özönnel hullott, hogy néhány óra alatt víz alá borította a vetéseket. A nagy esőzés következtében víz alá jutottak az utak is, melyek igen megrongálódtak, az emberek bent szorultak lakásaikban s óriási fáradsággal igyekeztek a házakba beömlő vizet visszatartani. Hogy mily óriási lehetett a felhőszakadás elég bizonyossága annak az, hogy a szomszjas föld a nagy mennyiségű vizet még mindig nem tudta felszívni s az még mindig a vetéseken van. A vetések vízben és hig sárban állanak ugyanarra, hogy a növény gyökere nem tud mibe kapaszkodni. Ha az idő hirtelen megre nem változik s a víz el nem párolog, a termés nagy része ki fog rothadni.

* **Meghívó.** A »Nagyváradai jótékony protestáns Egyesület« június 9-én, vasárnap délelőtt 11 órakor a ref. tanítónőképző intézetben évi közgyűlést tart, melyre az egyesület tisztviselőit, alapító-, rendes- és pártoló tagjait tisztelettel meghívja: *Az elnökség.*

* **Halálos verekedés.** Mezőkeresztesről jelenti tudósítónk, hogy ott Szőke Lajost. Köcséri Zsigmond egy bottal megtámadta s többször tejbe ütötte. Szőke az ütések következtében eszméletét veszítette, s meghalt. A megtartott vizsgálat a halál okát agyrázkódásnak tulajdonítja, mely bot ütések következtében volt. Köcséri ellen megindult a vizsgálat.

TANÜGY.

Polgári iskolai tanárok gyűlése. A »Biharhajdumegyeyi polgári iskolai tanárok köre« Debrecenben tartotta közgyűlését, Winkler Lajos elnöke alatt és a kör számos tagjainak részvétele mellett. A közgyűlés a kereskedelmi társulat dísztermében folyt le általános érdeklődés, figyelem mellett. Zádor elnök, valamint Oláh Károly kulturatanácsos és Fábian igazgató lelkes beszéddel üdvözölték a közgyűlés tagjait, biztosítva őket őszinte becsülésükről s igaz fontos ügyeknek támogatásáról. Az üdvözléseket Winkler Lajos elnök köszönte meg, ki lelkes ügyszeretettel s hűvvel, meggyőződéssel mondott elnöki megnyitójában a polgári iskola feladatát, s az egyesülés, együttműködés fontosságát — élénk tetszés közben tejtegette, Oó Dezső, a kör titkára és Biró Márk gondos, tartalmas tanulmányaikban szintén a polgári iskola hivatásáról értekeztek; utóbbinak a polgári iskola reformjára vonatkozó határozati javaslatát a közgyűlés egyhangú elismeréssel elfogadta. A felolvasás kapcsán élénk vita indult meg, melyben Fábian Lajos, Gabel Jakab és az előadó vettek részt. Gál József debreczeni polgári iskolai tanár a növénygyűjtésről tartott szakszerű, tanulságos felolvasást. A közgyűlés elnök zárszavával ért véget. A debreceni kartársak lekötözölő szíveséggel fogadták és kalauzolták vendégeiket; a ref. Collegium könyvtárában, természettani szertárában. Oláh K. a Debrecen nagyérdékü muzeumába vezette a közgyűlés tagjait, hol sok szép és ritka ereklyét őriznek. A közgyűlés után a »Bika« szállóban közeled volt, hol Oláh Károly, Winkler Lajos, Csánky tanfelügyelő, Husz Lajos mondtak talpraesett áldomásokot. A kör legközelebbi közgyűlését, H.-Szoboszlón fogja tartani, hová az ottani áll. polg. iskola igazgatója hívta meg.

NYILTTÉR.

Dr. Krüger Aladár

ügyvédi irodáját

Szalárdi (rég Postá)-utca

7. sz. alá (saját házába)

belyezte át.

Dr. Krüger Jenő

ügyvédi irodáját

Szalárdi-utca 7. sz. alatt

megnyitotta.

TÁVIRATOK.

A házelnök üdvözlése.

Makó, június 7. Justh Gyulának titkos tanácsossá történt kinevezése alkalmából a városi tanács, a megyei és egyéb hatóságok táviratilag üdvözölték. Kinevezetése a város közönségénél általános örömet kellett.

Képviselők afférje.

Budapest, június 7. Suciu és Somogyi Aladár közt ma a képviselőházban a Vajda-ügyből kifolyólag affér tá-

madt, melyet azonban békés uton intéztek el.

Városok értekezlete.

Budapest, június 7. A vidéki polgármesterek ma a főváros tanácskozó termében értekezletet tartottak az ipari szeszgyárak érdekében.

A portugall alkotmányválság.

London, jun. 7. Lisszabonból jelentik: A király és kormány politikája nagyon nyugtalanító. A helyzet oly komoly, hogy a dinasztia válsága és a forradalom kitörése nem lehetetlen. A kormány ma minden ceremónia nélkül elbocsátotta a városi tanácsot.

REGÉNYCSARNOK.

Művészelet.

Irta: Kraszevszkij A. N.

— Oroszból. —

52.

Lensky otthon nem tudott többé belejönni a régi kerékvágásba, bármennyire igyekezett rajta. Ép úgy mint mult évben, csahogy nagyobb mérvben jelentkezett a gyötrő elégedetlenség. Ugy érezte, mintha sehol sem volna, többé hosszas maradása, mintha folyton keresnie kellene valamit, amit sehol többé nem találhat. Bármennyire tul akarta magát tenni a tényálláson, azért mégis tény maradt: — hogy unatkozott otthon.

Pár napig még kedvetlenül távol maradt a kastélytól; azonban, midőn sógora meglátogatta és Warwara Alexandrowna meghívását a legildomosabb formában ismételte, — midőn a kastélyban tartózkodó összes hölgyek megjelenek nála, hogy valóságos ovációban részesítsék — s különösen, miután az Eremitage kö tőien egyhangú életét alaposan meguntta és Natália egy napon, csahogy feloldja őt kötelező önféjűsége alól, azt kérdé tőle: még továbbra is medvéskedni akar-e a kastélybeliekkel szemben? — egyszerűen azt felelte: — Nem!

Ettől fogva csaknem minden estét a kastélyban töltött.

Eleinte Natália örült neki, hogy az ottani társadalmi életben szórakozást talál; de csahamar, ezek az esték valóságos kinná váltak reá nézve. A rut változás, melyen családjától való távolléte alatt keresztül ment, mit Natália előre látott s mitől a viszontlátás alkalmával mégis mint valami váratlantól visszaborzadt, soha sem volt oly élesen észrevehető, mint ez estélyek alatt, a Les Ormes kastélyban.

Ha azelőtt fiatal nejének szeretetreméltóságánba befolyása által s különösen azon vágy folytán, hogy neki mindenben eleget óhajtott volna tenni, házassága első éveiben bámulatos gyorsasággal eltanulta a nagyvilági formákhoz való alkalmazkodást, valamint azt is, hogy a világban ne mint »genie«, hanem mint más művelt ember viselkedjék, — most, kóborlásai közben ismét elszakott tőle, vagyis, jobban mondva, meguntta a tettetést.

Inkább mint valaha arra szorítkozott salonszereplése, hogy a zenei téren produkálta magát és aztán a hölgyek hódolatát fogadta. A folytonos önkábitás efféle tömjénezés által, most már életszükséggégé vált nála. Minden elvadult rajta, még művészeite is.

(Folyt. köv.)

A szerkesztésért felelős

Dr. VUOSKICS GYULA.

MEGJELENT
az első kötet 500 szöveg-
képpel és 60, részben
színes műmelléklettel.

A TECHNIKA VIVMÁNYAI
című kötet a magyar közön-
ség minden rétegének érdeklő-
désére számíthat. Nem tudá-
kos szakmunka, hanem élvez-
zetes, könnyed olvasmány.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁ-BÓL,

melyről olvasóinknak már több ízben hírt adtunk, most jelent meg az első kötet. A kötet címe:

A TECHNIKA VIVMÁNYAI

AZ UTOLSÓ SZÁZ ÉVBEN.

SZERKESZTIK: HOLLÓS JÓZSEF ÉS PFEIFER IGNÁC.

Ez a kötet úgy külső megjelenésével, mint tartalmával, stílusának irodalmi, könnyed hangjával egyaránt megfelel mindazoknak a várakozásoknak, melyeket a kiadótársulat a magyar közönségben a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-ról szóló ismertetései felkeltett.

A könyvet szakemberek írták, de oly könnyen érthető hangon, mintha szabad előadást tartanának a társadalom minden köreiből összesereglett hallgatók előtt, kiknek figyelmét lebilincselik tárgyuk érdekességével, előadásuk könnyedségével és a szemléltetés gazdag eszközeivel.

A TECHNIKA VIVMÁNYAI című munka a magyar társadalom minden rétegének szól. A gazdát rávezeti a rendelkezésre álló és még kihasználatlan természeti erők célszerű kihasználására. Szakszerű tájékozást nyújt a gazdasági gépekről és külön nagy fejezetben ismerteti a gazdasági termékek ipari feldolgozását.

A magyar kereskedő szeme előtt ennek a könyvnek az olvasása számos iparág kereskedelmi kihasználásának perspektíváját nyitja meg, különösen a fiatalabb generációnak meg kell ismerkedni ezzel a munkával, mely megismerteti a bányászat, kohászat, faipar, szövőipar, kémiai nagyipar stb. stb. hatalmas, milliárdnyi értékű vagyont termelő haladásával. A tanügy munkásai a **MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRA**-nak első kötetében

gondolkodásuk és ismereteik gazdagítására kiváló munkát nyerne. A nagyközönség leg-szelesebb rétegeit, valamint a megfelelő szak-
mákban működőket pedig közelről érdekli a közlekedés eszközeiről, a hadászati tech-
nikáról, az elektromosság-ról, távirás-ról
stb. szóló fejezetek.

A legújabb problémák: radioaktivitás, drótnélküli távirás, repülőgép stb. e könyv olvasása után eleven fogalmakká válnak az olvasó előtt.

A „Műveltség Könyvtára“-nak
ára kötetenkint.... **24 korona.**

Megrendelhető

havi részletfizetésre is

Sebő Imre

könyv- és papirkereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

A Technika Vivmányai

című kötet fejezetei és a szer-
zők nevei:

- Energia: Schimanek Emil.
- Bányászat: Litschauer Lajos.
- Kohászat: Gálocsy Árpád.
- A fémek megmunkálása: Kandó Gyula.
- Motorok és emelőgépek: Kármán Tódor.
- A közlekedés eszközei: Gondos Viktor.
- Pósta: H. Hennyey Vilmos.
- A tény a tudomány szolgálatában: Karvázy Zsigmond.
- A sokszorosító ipar: Kún Sámuel.
- A technika a hadviselés szolgálatában: M. Müller Hugó.
- Faipar: Gaul Károly.
- Szövő- és fonóipar: Maly Ferenc.
- Papírgyártás: Jalsoviczky Géza.
- A kémia vivmányai: Pfeifer Ignác.
- Gazdasági gépek: V. Markhó Jenő.
- Gazdasági termékek ipari feldolgozása: Kosutány Tamás.
- Elektromosság: K. Lipthay Károly.
- Telegrafia és telefonia: Hollós József.
- Zárószó: Méray-Horváth Károly.

A MŰVELTSÉG KÖNYVTÁRÁNAK

első sorozata a következő
könyvekből fog állani:

- I. A Technika Vivmányai
- II. Az Ember
- III. A Világgyetem
- IV. A Föld
- V. Az Élők Világa
- VI. A Társadalom

A második sorozat, hat kötetben, tartalmazni fogja a történelmi, irodalmi és művészeti ismereteket és az első sorozat teljes befejezése után fog megjelenni.

Villand Testvérek

nagy cirkusza a nagypiac-téren.
**Ma pénteken, folyó hó
7-én nagy családi
diszelőadás**

teljesen új műsorral.

Kezdeté este 8 órakor.

Vasárnap és ünnepnap 2 nagy előadás,
d. u. 4 és este 8 órakor.

A délutáni előadáson 10 éven aluli gyermekek az ülőhelyeken félhelyárat fizetnek.

Helyárak: Páholyülés 4 kor., zártszék 3 kor., körszék 2 kor., I. hely 1 kor. 60 fill., II. hely 1 kor. 20 fill. karzat 60 fill.

Jegyek előre válthatók: Kiss Dávid és Tsa dohánytözsdejében és d. e. 10-12-ig, d. u. 3-tól a cirkusz pénztáránál.

Papi ruhák.

Mint néhai Lobočka István hírneves volt papi szabónak tanítványa és hosszú ideig segédje bátorkodom a nagyságos- és föltisztelendő papság becses figyelmét Kisfűrdő-u. 17. sz. alatti saját házamban megnyitott szabó üzletemre felhívni, ahol mindennemű papi ruháknak szintartó, erős, jó szövetből való elkészítését jutányos árban elvállalom, s miután a szabást egy budapesti szabásztanártól tökéletesen elsajátítottam azoknak szakszerű előállításáról alkalma lesz minden megrendelőnek meggyőződni. — Vidéki megrendeléshez elég egy minta reverenda beküldése is; kívánatra azonban a helyszínére személyesen is kiutazom.

Becsés pártfogást kér:

VAJNOVSZKY KÁROLY

papi és polgári-szabó.
Nagyvárad, Fűrdő-utca 17. szám.

HIRDETMEY.

A fegyver- és vadászati adóról szóló 1883. évi XXIII. t.-c. alapján felhivatnak mindazok, kik e város bel- és külterületén akár önvédelem, akár vadászat céljából vagy pedig ereklyeként tartott lőfegyverek birtokában vannak, miszerint azokra vonatkozó bejelentéseiket Nagyvárad város adóhivatalánál, a vadászati jegy iránti bejelentéseiket pedig a polgármesteri hivatalnál f. évi június hó 30-ik napjáig megtenni annyival inkább el ne mulasszák, mivel ellenesetben a törvény 42. §-a értelmében az eltitkolt vagy adó alól elvont minden darab fegyver után 20 koronától 40 koronáig terjedhető pénzbírsággal fog sújtatni. Nagyvárad, 1907. június hó 6-án.

Városi adóhivatal.

Fehérnemű és ruha varrónők

cipőfelsőrész varrásra rövid idő alatt kitaníttatnak és azonnal állandó keresethez jutnak.

Tanuló leányok is felvétetnek kezdő fizetéssel MOSKOVITS cipőgyárában, Kossuth-utca.

Pályázati hirdetmény.

60—100 waggon

TÜZIFÁRA

és pedig:

első minőségű, kazánban tüzelhető cserfára.

Az árak waggononként helyt Nagyvárad—Velenca vagy össi állomás adandók meg.

Nagyvárad város villamos műve.

Moskovits

cipőgyár

Kossuth-utca

Helyi ipar.

24

Goddam!

Végre egy gyorsan és biztosan ható

tyukszem-szer

Cook & Johnsons

amerikai szabadalmazott

tyukszem-gyűrűje

1 darab 20 fillér, 6 darab 1 korona, postán 20 fillér portó.

Kapható a birodalom minden gyógyszer-tárában, valamint orvosság- és drogériákban stb.

Lukács Aladár

elsőrangú kalap-, fehérnemű- és uri-

divat üzlete

Nagyvárad, Fő-utca.

Telefon 516.

ÉRTESÍTÉS.

Tisztelettel tudatjuk a n. é. közönséggel, hogy az eddig is jó hírnévnek örvendő **CSORDÁS TESTVÉREK** fűszer és csemege üzletét átvettük, azt korszerűen, a legjobb új árukkal berendezve

MEZEY JÁNOS és TÁRSA

törvényesen bejegyzett cégünk alatt tovább vezetjük, raktáron tartunk

NAPONTA FRISS TEA-VAJAT

Az általános fűszer, anyagáru és déli gyümölcsökön kívül, még mindennemű csemege-árukat, sajtok, hidegfelvágottak, különféle conservákat, asztali- és csemege borok-pepszgök, likörök, angol rum, kül- és belföldi cognak, friss töltésű ásványvizeket.

Vetemény magvakat, mindennemű gazdasági cikkekét.

A n. érdemű közönség szives támogatását kréjük, biztosítva t. vevőinket, szolid árak mellett, becsületes és figyelmes kiszolgálásról. 40 **Telefon 249.**